ТЕМИТЕ В МЕДИИТЕ

20.10.2026 г.

БАН присъжда почетното звание „Доктор хонорис кауза“ на проф. Тапас Кунду

bta.bg

Българската академия на науките ще присъди почетното звание „Доктор хонорис кауза“ на проф. Тапас Кунду, Център за напреднали научни изследвания „Джавахарлал Неру“, Индия.

Той е международно признат учен в областта на епигенетиката, едно от най-бързо развиващи се и модерни направления в молекулярната биология, свързана със съвременните методи на персонализирана медицина.

Тържествената церемония ще се проведе на 22 октомври, от 15:30 часа, в зала „Проф. Марин Дринов“ на БАН (ул. 15-ти ноември № 1).

Проф. Тапас Кунду ще произнесе академично слово на тема „Епигенетика и хронични заболявания: Транслационни аспекти на фармакологична намеса“, в рамките на академичния семинар на Събранието на академиците и член-кореспондентите на БАН „Актуални проблеми на науката“.

Проф. Тапас Кунду получава докторската си степен (Ph.D.) през 1995 г. в Индийския научен институт (Indian Institute of Science), Бангалор. Провежда постдокторантска специализация в Rockefeller University (САЩ) в лабораторията на проф. Робърт Г. Ръодер (1996–1999), една от най-известните лаборатории по молекулярна биология и епигенетика. Последователно специализира в редица водещи институции като Ecole Normale Superieure, Франция, National Institute of Genetics (Япония) и др.

Проф. Кунду е един от основателите на епигенетиката в Индия и безпорен водещ изследовател в тази област. Негови ученици заемат ключови научни и административни позиции в най-известните индийски университети и в редица други страни. Постиженията му са високо оценени както на национално, така и на международно ниво.

90-годишнина на академик Васил Гюзелев

presscenters.com

90-годишнината на академик Васил Гюзелев беше отбелязана днес с откриване на биографичната изложба „Историк станах по призвание“ и среща разговор на академика със студенти и преподаватели от академичната общност на Алма матер.

Академик Васил Гюзелев благодари за уважението към историческата наука и по-конкретно към българската медиевистика. Тази прекрасна изложба в голяма степен представя моя живот, показва каква е моята същност – като учен и като човек, който е обходил почти всички средновековни архиви в Европа, за да проучи нашата история, каза по време на откриването на изложбата акад. Гюзелев. Животът на всеки човек е съдба, посочи с вълнение той и подчерта колко важна е добрата случайност, за да се осъществява това, за което се мечтае. Той говори и за силата на духа, който тласка към работа и едновременно с това за стремежа на човека да реализира себе си и да обича своя български народ.

Ръководството на Българската академия на науките Ви поздравява по повод 90-годишния юбилей и изразяваме възхищението си от Вашата поливалентна дейност, която е свързана и с БАН, каза зам.-председателят на БАН проф. Емануел Мутафов. Дългият път на акад. Гюзелев е свързан и с Института за исторически изследвания и Института за балканистика на БАН, където той продължава да бъде добре запомнен и да бъде ценен съветник, отбеляза проф. Мутафов в поздрава си и заяви: „ Акад. Гюзелев е класа в българската наука. Именно той направи българската медиевистика световна наука, защото е не само много добре подготвен учен, а и защото е родолюбец “. Той е благ и человеколюбец, както се пее в православната химнография, добави проф. Мутафов и подчерта, че на него винаги може да се разчита и за съвет, и за посока. Това го прави големия Васил Гюзелев, който е един достоен баща на българската нация, заяви в изказването си зам.-председателят на БАН.

Поздравителни адреси по повод празника акад. Васил Гюзелев получи от президента, министри, ректори на университети, културни институции, институти на БАН, представители на академичната общност и др.

Биографичната изложба „Историк станах по призвание“, посветена на 90-годишнината на академик Васил Гюзелев, беше открита днес и може да бъде разгледана в Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. Изложбата е осъществена от Историческия факултет на СУ и Държавна агенция „Архиви“. Снимки, документи и текстове в 18 табла разказват за големия учен.

Акад. Васил Гюзелев е световноизвестен и признат учен с изключителни заслуги за развитието на историческата наука и изворознанието. Посветил е целият си творчески път на Софийския университет и неговия Исторически факултет. Акад. Гюзелев дълги години

е ръководител на катедрите „История на България“ и „Средновековна обща история“ в Историческия факултет на Софийския университет, бил е и ръководител на секцията по средновековна история в Института по история на БАН, както и в Института за балканистика. Бил е гост-лектор и специализант в големи научни центрове в целия свят. Автор е на над 70 книги, над 300 студии и статии, над 200 научно-популярни творби и интервюта, публикувани в авторитетни издателства у нас и в чужбина. Акад. Гюзелев е носител на едни от най-престижните национални и международни награди в областта на хуманитаристиката.

БАН с нови идеи за туризма. Общи маршрути между България и Азербайджан

standartnews.com

Азербайджан, както и развитие на специализиран научен, архитектурен и младежки туризъм могат да дадат нов тласък на сътрудничеството между двете държави. Тези възможности очерта заместник-председателят на Българската академия на науките проф. д.н. Емануел Мутафов по време на Четвъртия международен форум „Дипломация на чудесата“. Събитието под мотото „България-Азербайджан: Архитектура, културно наследство и туризъм - изграждаме градовете на бъдещето“ е организирано съвместно от медия „Стандарт“ и Посолството на Република Азербайджан в България. Мутафов подчерта, че научният обмен, съвременните технологии и опазването на архитектурното наследство могат да се превърнат в основа за конкретни съвместни проекти.

„Като учени и изследователи вярваме, че това богато културно-историческо и архитектурно наследство крие огромен, неразгърнат потенциал за прагматично двустранно сътрудничество“, заяви проф. Емануел Мутафов.

Той посочи, че пред България и Азербайджан се разкриват реални възможности за създаване на общи тематични маршрути, които да представят забележителностите на двете страни.

Според него обменът на добри практики в дигитализацията на паметници на културата и реставрацията може да се превърне в мощен двигател за устойчиво градско развитие и съвременен културен туризъм.

Мутафов предаде поздравления от председателя на БАН проф. Евелина Славчева и подчерта традиционно приятелските отношения между българската и азербайджанската научна общност.

„За Българската академия на науките това събитие е естествено продължение на традиционно приятелските отношения и интензивните научни контакти, които поддържаме с Азербайджанската национална академия на науките“, заяви той.

Заместник-председателят на БАН откроі ролята на председателя на Азербайджанската национална академия на науките акад. Иса Хабибейли за развитието на двустранните академични връзки.

Научното партньорство получи нов импулс и през август, когато ръководителите на двете академии проведоха среща в София, посветена на разширяването на сътрудничеството.

„Академичният диалог и разширяването на сътрудничеството ни в хуманитарните и приложните научни направления са стабилна основа за съвместни успехи“, подчерта Мутафов.

Специално внимание в изказването беше отделено на партньорството между Велико Търново и азербайджанския град Шуша.

„Ярък пример за такова сближаване е партньорството между старопрестолния български град Велико Търново и историческата културна столица на Азербайджан - град Шуша“, посочи проф. Мутафов.

Той даде за пример съвместния проект за изграждането на парк „Шуша“ във Велико Търново, който трябва да се превърне в нов символ на приятелството между двата народа.

За реализацията му България и Азербайджан подписаха междуправителствено споразумение през февруари. Според проекта новият парк ще заема площ от 18 декара, а финансирането ще бъде осигурено от азербайджанската страна.

„Този проект доказва как архитектурата, градоустройството и зеленото планиране могат да свързват миналото с бъдещето и да служат като културен мост между обществата“, заяви заместник-председателят на БАН.

Според него общият исторически опит на България и Азербайджан предоставя на учените и експертите ценни възможности за обмен на знания и разработване на съвременни решения за устойчиво градоустройство.

Мутафов поздрави студентите, участвали във фотографската изложба „Архитектурното наследство на Азербайджан и България през погледа на студентите“, представена в Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Той откроі значението на инициативата, реализирана чрез Центъра за азербайджански език и култура към Софийския университет, за укрепването на образователните и културните връзки между двете държави.

„Творческият поглед на младите хора е живото доказателство, че нашето общо наследство не е просто застинала история, а вдъхновение, което насърчава образователното ни сътрудничество и гради пътеки към бъдещето“, подчерта проф. Емануел Мутафов.

По думите му именно приемствеността между поколенията и активното участие на академичната общност могат да превърнат богатото културно-историческо наследство на България и Азербайджан в източник на нови идеи, практически проекти и устойчиво развитие.

България крие корените на Европа! Акад. Васил Николов с огромна изненада в ефир: Ние сме първата европейска цивилизация (ВИДЕО)

safenews.bg

Н ай-голямата къща в Европа за VI хилядолетие преди Христа, древен център за производство на сол и находки, които насочват към производство на малц и вероятно бира. Българските земи пазят следи от изключително развити праисторически общества, чиито знания са се разпространявали към Централна и Западна Европа. Това е тезата на археолога акад. Васил Николов, отличен с голямата награда за наука на Българската академия на науките в областта на археологията и праисторията.

В предаването „Денят на живо“ той заяви, че корените на европейската цивилизация трябва да се търсят на Източните и Централните Балкани.

„Ние сме първата европейска цивилизация. Тя има място на Източните и Централните Балкани. Това са около 500 години, в които тук се натрупва изключително знание, което след това започва да се предава към Средна и Западна Европа. Тук са корените на Европа всъщност“, заяви акад. Николов.

По думите му първите земеделци пристигат на Балканите от Азия, преминавайки през Егейско море. Те се приспособяват към новата среда, развиват собствени знания и постигат значителен напредък в материалната и духовната култура.

Археологическите открития показват, че тези общности са били много по-развити, отколкото дълго време се е смятало.

През 1975 г., още в третия ден от разкопките в праисторическото селище Слатина в София, акад. Николов попада на находка, която го изумява.

„Постепенно, с времето, след като проучвах два месеца и п оловина това място, се оказа най-голямата къща в Европа за шестото хилядолетие преди Христа – 117 квадратни метра“, разказва археологът.

По-късно в Слатина е открита и сграда с площ от 147 квадратни метра. При новите проучвания учените се надяват да намерят къща с площ около 250 квадратни метра и пет

помещения. Ако предположението се потвърди, това би било изключително откритие за праисторията на Европа.

Самото селище е заемало около 300 декара. Значителна част от него обаче е унищожена при строителството на сгради и инфраструктура през XX век.

През V хилядолетие преди Христа специализираното производство на сол превръща Провадия в богат център. Според акад. Николов този ресурс е имал стойност, несравнима със съвременното му евтино разпространение.

„Солта в момента е много евтина, но тогава е била като златото. Тогава е била само белег на престиж. Солта от Провадия се е превърнала в първите пари. Това е монетният двор на Европа фактически за петото хилядолетие“, обясни той.

Натрупаното богатство обаче поражда и необходимост от защита. Археолозите откриват в Провадия каменни крепостни системи, които свидетелстват за усилията на местните жители да пазят ценните си ресурси.

Според Николов богатството от производството на сол е свързано и с изключителните находки от Варненския некропол.

Праисторическите находки в Провадия дават повод на учените да проучат и възможността за производство на бира преди хилядолетия.

Откритието е направено в къснохалколитна къща, унищожена от пожар. Под две малки обърнати панички археолозите намират добре запазени класове от двузърнест лимец. Снимките са изпратени на ботаник, с която екипът работи в Германия. Анализът насочва учените към производство на малц.

По думите на акад. Николов находката дава основание да се предполага, че бирата е присъствала в живота на древните общности, вероятно и в ритуални практики.

Акад. Николов настоява запазените части от праисторическото селище Слатина да бъдат съхранени, а не застроявани. Идеята му е на мястото да бъде изграден археологически парк, в който една от откритите къщи да бъде възстановена.

„Моята идея е тази къща от 117 квадратни метра да бъде възстановена. Тя трябва да бъде достъпна за хората, за да видят как са живели техните предци преди 8000 години“, заяви археологът.

Така посетителите ще могат да добият реална представа за живота на хората, обитавали тези земи преди около осем хилядолетия.

Реализацията на проекта обаче среща затруднения, свързани с финансирането и изискванията към строителния проект. За акад. Николов опазването на останките е

ключово, защото те разкриват не само историята на София и България, но и важна част от ранното развитие на европейските общества.

Източник: NOVA NEWS

Изложба в Бургас представя делото на Кирил и Методий и техните ученици по българските земи

paragrafa.com

Изложбата „По следите на учениците. Кирило-методиевският маршрут в България, част от европейския културен маршрут на Съвета на Европа“ беше открита в сградата на Историческата експозиция на Регионалния исторически музей в Бургас. Събитието, посветено на предстоящия Ден на народните будители, събра ученици от Търговската гимназия в Бургас и представители на Държавен архив - Бургас.

„Тази изложба е втората, която създаваме. В първата акцентът беше върху делото на Кирил и Методий, а тук насочваме вниманието към следите на техните ученици“, обясни гл. ас. д-р Тотка Григорова, изкуствовед и учен от Кирило-Методиевския научен център при Българската академия на науките. Експозицията представя знакови места и обекти по българските земи, свързани с паметта за светите братя и техните последователи. Проследени са най-ранните кирилски надписи, църкви и манастири, иконографски изображения на първоучителите, присъствието им в светското изкуство и съвременните форми на почит към тях. Целта е да се популяризира българският дял от културния маршрут „Пътят на Кирил и Методий“, сертифициран от Съвета на Европа през 2021 г.

Изборът на 19 октомври също има своята символика. На тази дата се почита паметта на св. Йоан Рилски Чудотворец, а през 1909 г. за първи път е отбелязан Денят на народните будители. „Решихме, че на тази дата ще подчертаем ролята на езика, културата и знанието в историческия и социалния път на всеки народ. Датата съвсем не е случайна“, подчерта д-р Григорова. Тя изнесе и лекция на тема „Буква – слово – образ: Как иконите разказват за делото на светите братя Кирил и Методий“. В нея акцентът беше върху начина, по който паметта за създаването на славянската писменост и делото на първоучителите се съхранява през вековете чрез изобразителното изкуство.

„През буквите се запазват езикови послания, а през вековете се предава и паметта за всичко това в средновековните и възрожденските паметници. И до днес тя се съхранява чрез изобразителното изкуство и символиката, която постоянно ни напомня за голямото дело на светите братя“, отбеляза лекторът.

Колекция от възрожденско изкуство на бургаския музей е вдъхновила и избора на темата. В експозицията е включена и икона на светите братя. Обръщайки се към присъстващите

ученици, д-р Григорова подчерта значението на подобни срещи за младите хора, които трябва да познават историята си и да осъзнават силата на словото и знанието. Изложбата е създадена от проф. д-р Славия Бърлиева и д-р Елка Златева от Кирило-Методиевския научен център при БАН с финансовата подкрепа на Министерството на културата.

Тази сряда е максимумът на метеорния поток Ориониди

offnews.bg

Максимумът на един от по-активните есенни метеорни потоци – Ориониди, предстои тази седмица, съобщи Пенчо Маркишки, физик в Института по астрономия с НАО при БАН и в катедрата „Астрономия“ на Физическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, предаде БТА.

Максимумът на Ориониди ще настъпи в сряда, 21 октомври, около 21:30 ч. българско време. В нощта на 21 срещу 22 октомври Луната ще залезе в 03:23 ч. за София с 81% осветен диск и дотогава ще затруднява наблюденията. Активността на потока по време на максимума е около 20 бързи бели метеора за час.

Тези метеори могат да се наблюдават след изгрева на радианта на Ориониди в съзвездието Орион – от около 23 ч. за района на София.

"Предвид ярката Луна обаче, ще бъде по-подходящо да се проведат наблюдения от момента на лунния залез до настъпването на сутрешния полумрак около 06:30 ч. Препоръчително е наблюденията да се извършват от тъмни места, достатъчно отдалечени от нощните светлини на градове и промишлени зони", заяви Маркишки.

Ориониди се поражда от метеорни роеве, отделили се в космическото пространство от Халеевата комета (1P/Halley). Земята прекосява тези роеве два пъти годишно – от 19 април до 28 май, когато е активен потокът Ета-Аквариди, и от 2 октомври до 7 ноември, когато са активни Ориониди.

Силно земетресение удари Вранча, усети се и в България

Трусът е регистриран в понеделник преди обяд и е усетен в Букурещ, Молдова и Украйна.

Земетресение с магнитуд 5 по Рихтер е регистрирано в Румъния в понеделник, 19 октомври 2026 г. По данни на Националния институт по геофизика, геодезия и география

към Българската академия на науките (НИГГГ-БАН), трусът е отчетен в 11:51 часа българско време.

Епицентърът на сеизмичното събитие се намира в активния район Вранча, разположен северно от столицата Букурещ . Според първоначалната информация на българските сеизмолози земетресението е станало на голяма дълбочина от 128 километра .

Различни данни за силата и дълбочината на труса постъпват от румънските власти. Според Националния институт за изследвания и развитие по геофизика на Румъния, магнитудът е бил 4,8 по скалата на Рихтер, а огнището е било на значително по-малкадълбочина – 76,5 километра . Трусът е бил усетен осезаемо в Букурещ, както и на територията на Република Молдова и Украйна.

Районът на Вранча е сред най-активните сеизмични зони в Югоизточна Европа и трусовете там често се усещат на големи разстояния.

На 11 август 2026 г. беше регистрирано земетресение с магнитуд 4,5 в същата зона, а по-рано през годината, на 26 февруари, трус от 4,6 по Рихтер във Вранча беше усетен и в части от Северна България.